

Αρχείο
Διανοητική Πορεία

ΓΙΑΝΝΟΣ ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

Για μια πραγματική
μεταρρύθμιση

Τρία άρθρα
στην εφημερίδα «Το Βήμα»

ΑΘΗΝΑ – ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2007

Το σκάνδαλο των ομολόγων και η καταστροφή και ανθρωπινή τραγωδία που προκάλεσαν οι πυρκαγιές ανέδειξαν την ανεπάρκεια του κράτους και τις τεράστιες υστερήσεις στη λειτουργία της διοίκησης και των θεσμών. Λειτουργήσαν όμως αφυπνιστικά. Ο πολίτης αντιλαμβάνεται ότι «δεν πάει άλλο». Πρέπει να αλλάξει ριζικά η δομή και η λειτουργία του θεσμικού μας συστήματος. Εξάλλου, στο διεθνές επίπεδο συντελείται κοσμογονία. Η παγκοσμιοποίηση αναδεικνύει νέες δυνάμεις που εντείνουν τον ανταγωνισμό αυξάνοντας την πίεση για μεταρρυθμίσεις. Η Ευρώπη ανασυντάσσεται και αναβαθμίζει το παραγωγικό και κοινωνικό της μοντέλο. Οι βαλκανικές χώρες παρακολουθούν τις εξελίξεις αναπτύσσοντας υψηλές ταχύτητες.

Σε μια εποχή ραγδαίων μεταβολών η Ελλάδα αδρανεύει. Δίνει την εντύπωση ότι έχει επαναπαυθεί μετά από μια έντονη εκσυγχρονιστική προσπάθεια, που κορυφώθηκε με την ένταξη στην ΟΝΕ. Η σύντομη προεκλογική εκστρατεία δεν συνέβαλε στην ανάδειξη του πραγματικού διακυβεύματος για τα επόμενα χρόνια. Η Ελλάδα χρειάζεται αλλαγή πορείας. Χρειάζεται μεγάλες μεταρρυθμίσεις. Η υλοποίησή τους προϋποθέτει αξιόπιστο σχεδιασμό καθώς και ανάδειξη των προτάσεων αιχμής για την κινητοποίηση των πολιτών στην κατεύθυνση της ενεργού συμμετοχής τους σε συνεργασία με τα κινήματα και τις εθελοντικές οργανώσεις. Σε αυτές τις προκλήσεις πρέπει να ανταποκριθούμε γρήγορα και αποτελεσματικά. Ο χρόνος τρέχει και η κοινωνία δεν φαίνεται διατεθειμένη να περιμένει – ζητεί συγκεκριμένες λύσεις σε συγκεκριμένα προβλήματα.

Τα κείμενα που ακολουθούν, δημοσιευμένα στο «Βήμα της Κυριακής», προτείνουν τρεις άξονες μεταρρυθμίσεων για την ανασυγκρότηση του κράτους, την αναβάθμιση της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας και την ενίσχυση της κοινωνικής δικαιοσύνης.

ΓΙΑΝΝΟΣ ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

1. Κράτος και Πολίτης

Ας ξεκινήσουμε από τα αυτονόητα: Το κράτος υπάρχει για να υπηρετεί τον πολίτη. Να στηρίζει την οικονομική ανάπτυξη και την κοινωνική συνοχή.

Υπερσυγκεντρωτικό, γραφειοκρατικό και έντονα κομματικοποιημένο, το κράτος στη χώρα μας λειτουργεί με τρόπο αποξενωμένο από τους πολίτες προσφέροντας υπηρεσίες που υστερούν ποιοτικά σε σχέση με τις προσδοκίες τους.

Τι πρέπει να γίνει; Οι μεταρρυθμίσεις χρειάζονται στρατηγική στόχευση και προτεραιότητες. Μέτρα χωρίς ιεράρχηση δεν συγκροτούν σχέδιο, ενώ η απουσία συνεκτικής ιδέας αποδυναμώνει και, τελικά, ακυρώνει την προσπάθεια υλοποίησής τους. Συγκεκριμένα, πρέπει να υπηρετηθούν τρεις κεντρικοί στόχοι:

Πρώτον, μια νέα σχέση του κράτους με τον πολίτη, βασισμένη σε αμοιβαία δικαιώματα και υποχρεώσεις. Σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες έχει συνταχθεί Χάρτα Δικαιωμάτων του Πολίτη. Ο πολίτης αποκτά γνώμη και δύναμη. Διεκδικεί την παροχή υπηρεσιών από τους δημόσιους φορείς (μονάδες του ΕΣΥ, κ.λπ.) και απαιτεί αποζημίωση όταν παραβιάζονται τα δικαιώματά του. Έχει πλήρη πρόσβαση στην πληροφόρηση που αφορά δημόσιες δράσεις μέσω του Διαδικτύου. Πρέπει να αναπτυχθεί μία νέα αντίληψη συνεργασίας με τον πολίτη για την εξασφάλιση των επιθυμητών αποτελεσμάτων. Για παράδειγμα, στην παροχή βοήθειας στους ανέργους, η εξατομικευμένη συνεργασία διευκολύνει την εξεύρεση απασχόλησης μέσα από τον καλύτερο

εντοπισμό των δεξιοτήτων στις οποίες πλεονεκτεί, ή μπορεί να αναπτύξει, κάθε άτομο. Πρέπει να ενισχυθεί η συμμετοχή των πολιτών - χρηστών των υπηρεσιών στις διαδικασίες σχεδιασμού και ελέγχων. Σε αυτήν την κατεύθυνση θα πρέπει να αξιοποιηθεί η δυνατότητα ανάληψης από ΜΚΟ δραστηριοτήτων κοινωνικού ή περιβαλλοντικού χαρακτήρα.

Δεύτερον, μια νέα σχέση του κράτους με τις τοπικές κοινωνίες και την περιφέρεια. Παρά τη σημαντική πρόοδο που έχει επιτευχθεί από τις κυβερνήσεις του ΠΑΣΟΚ, η Ελλάδα παραμένει τελευταία στην Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) στους βασικούς δείκτες αποκέντρωσης. Είναι χαρακτηριστικό ότι η σχέση εσόδων της Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Τ.Α.) προς το ΑΕΠ στη χώρα μας είναι 3%, όταν ο αντίστοιχος ευρωπαϊκός μέσος όρος ανέρχεται στο 11% και στη Δανία υπερβαίνει το 30%. Η κατάσταση αυτή περιορίζει την εμβέλεια της κρατικής παρέμβασης στην περιφέρεια, με αποτέλεσμα να αποδυναμώνεται η αναπτυξιακή προσπάθεια. Επιπλέον, η στήριξη της ανάπτυξης σε επίπεδο ΕΕ προϋποθέτει οικονομικό σχεδιασμό από αναβαθμισμένες περιφερειακές αρχές.

Η νέα σχέση με τις τοπικές κοινωνίες και την περιφέρεια θα πρέπει να οικοδομηθεί πάνω στους ακόλουθους άξονες:

● **Ανασυγκρότηση των υφιστάμενων θεσμών αυτοδιοίκησης.** Κύριες αλλαγές είναι η καθιέρωση περιφερειακής αυτοδιοίκησης (αιρετός περιφερειάρχης) ως δεύτερου - και τελευταίου - βαθμού, με ενσωμάτωση των υφιστάμενων νομαρχιακών αυτοδιοικήσεων, νέος «Καποδίστριας» στους ΟΤΑ πρώτου βαθμού, δημιουργία μητροπολιτικών αυτοδιοικήσεων στην Αθήνα, στη Θεσσαλονίκη και στα νησιά.

● **Εκχώρηση νέων πόρων και αρμοδιοτήτων στην Τοπική Αυτοδιοίκηση.** Σταδιακή μεταφορά φορολογικών πόρων από την κεντρική διοίκηση ώστε σε μια πενταετία να προσεγγίσουμε τον ευρωπαϊκό μέσο όρο ως προς το ΑΕΠ (11%). Πρόσθετες αρμοδιότητες πρέπει να εκχωρηθούν σε τομείς όπως πρωτοβάθμια εκπαίδευση και υγεία, πρόνοια, στήριξη στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις και περιβαλλοντικές παρεμβάσεις. Πρέπει να υπάρχει αντιστοίχιση πόρων προς αρμοδιότητες.

● **Καθιέρωση διαδικασιών διαφάνειας και εποπτείας,** για την εδραίωση συνθηκών χρηστής διαχείρισης και δημοσιονομικής πειθαρχίας. Πρέπει να κατοχυρωθεί θεσμικά η υποχρέωση ισοσκελίσης των προϋπολογισμών και να αποκλεισθεί η δυνατότητα δημιουργίας ελλειμμάτων.

Τρίτον, ένα νέο σχήμα κρατικής λειτουργίας βασισμένο στην αξιολόγηση και στην αποτελεσματικότητα. Αν θέλουμε καλύτερες υπηρεσίες, πρέπει να ξεπεράσουμε τις ισοπεδωτικές αντιλήψεις που καταλήγουν σε εξίσωση στο χαμηλότερο παρανομαστή. Η δυνατότητα διαφοροποίησης ευνοεί τη δημιουργικότητα και αυξάνει την απόδοση. Η μεταρρύθμιση της κρατικής λειτουργίας πρέπει να περιλαμβάνει τα εξής :

● **Αξιολόγηση.** Χρειάζεται ένας νέος επαγγελματισμός στη διοίκηση. Η απόδοση των μονάδων (Νοσοκομεία, κ.λπ.) πρέπει να αξιολογείται από Ανεξάρτητες Αρχές. Οι δαπάνες να συνδέονται με την επίτευξη στόχων. Στην αξιολόγηση των δημοσίων υπαλλήλων, που θα επηρεάζει την εξέλιξή τους, πρέπει να συμμετέχουν εξωτερικοί φορείς όπως η Σχολή Δημόσιας Διοίκησης, ώστε να διασφαλιστεί η αντικειμενικότητα.

● **Μισθολόγιο.** Η βελτίωση της απόδοσης του προσωπικού προϋποθέτει βελτίωση των αποδοχών. Για τον έλεγχο του δημοσιονομικού κόστους πρέπει να τεθούν αυστηρά όρια στον αριθμό των συμβασιούχων. Το νέο μισθολόγιο

πρέπει να επιβραβεύει τη γνώση, την επίδοση και την ευθύνη. Να είναι ελκυστικό για τους νέους με ακαδημαϊκά προσόντα καθώς και σε στελέχη με εξειδικευμένες γνώσεις και εμπειρία.

● **Ενίσχυση του ρόλου της Βουλής.** Κύριος υπαίτιος για την κακοδιοίκηση στον δημόσιο τομέα είναι ο κομματισμός. Για να περιοριστεί, πρέπει να ενισχυθεί ο έλεγχος της εκτελεστικής από τη νομοθετική εξουσία, δηλαδή της κυβέρνησης από τη Βουλή. Βασική αλλαγή είναι η καθιέρωση ανοικτής διαδικασίας επιλογής των διευθυντικών στελεχών στον δημόσιο τομέα, καθώς και των ανωτάτων δικαστικών λειτουργών, που θα περιλαμβάνει έγκριση από τη Βουλή και, δυνητικά, τις κατά περίπτωση αρμόδιες Ανεξάρτητες Αρχές.

● **Έλεγχος.** Επιβάλλεται να αποκλειστεί, με διακομματική συμφωνία, κάθε δυνατότητα διορισμού έξω από τις διαδικασίες του ΑΣΕΠ. Πρέπει να ενισχυθούν οι εποπτικοί θεσμοί για την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας και την καταπολέμηση της διαφθοράς. Στο πλαίσιο αυτό, πρέπει να αναβαθμιστεί το Ελεγκτικό Συνέδριο.

Οι προτεινόμενες μεταρρυθμίσεις συγκροτούν ένα σύνολο ελάχιστων αναγκαίων παρεμβάσεων για να υπάρξει αποτέλεσμα. Είναι κρίσιμες για την ικανότητα της χώρας να ανταποκριθεί στις σύγχρονες ανταγωνιστικές προκλήσεις και να εξασφαλίσει τα επίπεδα ευημερίας που προσδοκούν οι πολίτες.

2. Στην Πρώτη Γραμμή της Ανάπτυξης

Σε πρόσφατη επίσκεψή μου για σειρά διαλέξεων στις ΗΠΑ, φίλος καθηγητής με ξενάγησε σε ένα από τα μεγαλύτερα τεχνολογικά εργαστήρια του Πανεπιστημίου MIT. Κύριο ερευνητικό αντικείμενο ήταν ο καινοτομικός πειραματισμός για παραγγελίες της αμερικανικής βιομηχανίας. Στην Αμερική, έχει κτυπήσει συναγερμός για την ανταγωνιστικότητα. Η ραγδαία εκβιομηχάνιση της Κίνας και της Ινδίας οδήγησε σε μεγάλη αύξηση της ερευνητικής προσπάθειας καθώς και των κονδυλίων που της αφιερώνονται.

Και η Ελλάδα; Είμαστε στις τελευταίες θέσεις στις δαπάνες για έρευνα στην Ευρωπαϊκή Ένωση, ενώ θα απαιτηθούν 45 χρόνια για να συγκλίνουμε στο μέσο ευρωπαϊκό επίπεδο στον τομέα της καινοτομίας.

Είναι φανερό ότι η συνέχιση αυτών των τάσεων οδηγεί στη σταδιακή απαξίωση της ελληνικής οικονομίας. Η παγκοσμιοποίηση της παραγωγής βιομηχανικών προϊόντων χαμηλού κόστους εξασθενίζει την παραγωγική μας βάση. Το κλείσιμο εργοστασίων οδηγεί σε μαζικές απολύσεις και αύξηση της ανεργίας. Ασκείται πίεση στους μισθούς και στα ημερομίσθια, με αρνητικές συνέπειες στο βιοτικό μας επίπεδο.

Ακόμα, δεν αισθανόμαστε την απειλή. Η ένταξη στην ΟΝΕ, με τον χαμηλό πληθωρισμό, τα χαμηλά επιτόκια και την προστασία από υποτιμήσεις, έδωσε ισχυρή ώθηση – ισχυρότερη από αυτήν που προσωπικά είχα προβλέψει – στην οικονομία μας. Επιπλέον, υπάρχει η ευτυχής συγκυ-

ρία μιας ασυνήθιστα συγχρονισμένης παγκόσμιας ανάκαμψης, που ευνοεί μικρές εξωστρεφείς οικονομίες, όπως η δική μας.

Όμως τα προβλήματα, όσο δεν αντιμετωπίζονται, διογκώνονται και, αργά ή γρήγορα, εκδικούνται όσους τα αγνοούν. Πρέπει να κινηθούμε αμέσως, αξιοποιώντας το πλεονέκτημα της ευνοϊκής συγκυρίας σε αντίθεση με χώρες όπως η Φινλανδία, που αναβάθμισαν το παραγωγικό τους μοντέλο σε συνθήκες κρίσης.

Σε κάθε πρόγραμμα δράσης, κρίσιμη σημασία έχει η ιεράρχηση των προτεραιοτήτων. Πολλά πρέπει να γίνουν, αλλά δεν μπορούν να γίνουν όλα μαζί. Αυτό μας δίδαξε η εμπειρία της ΟΝΕ. Στο ξεκίνημα της προσπάθειας, το 1994-95, προείχε η δημιουργία κλίματος εμπιστοσύνης στην οικονομική πολιτική και στο νόμισμα – τότε, στη δραχμή. Στη συνέχεια, η μείωση των ελλειμμάτων και του πληθωρισμού και στο τέλος, το 1998-99, οι διαρθρωτικές αλλαγές.

Το ζητούμενο, σήμερα, είναι η αλλαγή της δομής της ελληνικής οικονομίας. Χρειάζεται να κατακτήσουμε υψηλότερα επίπεδα τεχνολογίας και παραγωγικότητας για να αποφύγουμε τον ανταγωνισμό των χωρών χαμηλού εργατικού κόστους και να εξασφαλίσουμε νέες αγορές για τα προϊόντα και τις υπηρεσίες μας. Πρέπει, επίσης, να ενισχυθούν οι περιβαλλοντικές πολιτικές ώστε να αντιμετωπιστούν αποτελεσματικά οι επιπτώσεις των κλιματολογικών μεταβολών και να αναβαθμιστεί η ποιότητα ζωής, ιδιαίτερα στα αστικά κέντρα.

Η μετάβαση στην οικονομία της γνώσης συνδέεται με νέες επενδύσεις σε τομείς προηγμένης τεχνολογίας καθώς και σε υπηρεσίες με υψηλή προστιθέμενη αξία, όπως ο χρηματοοικονομικός τομέας, η πληροφορική, ο πολιτισμός και

ο τουρισμός. Πρέπει να υπάρχει εξειδικευμένο προσωπικό, που να είναι σε θέση να χειριστεί νέες τεχνολογίες και να προσφέρει υπηρεσίες υψηλού επιπέδου, καθώς και ευνοϊκό θεσμικό περιβάλλον. Η αναποτελεσματικότητα, η γραφειοκρατία και, όπου υπάρχει, η διαφθορά αποτρέπουν τους επενδυτές. Προτιμούν άλλες χώρες, με υψηλότερο επίπεδο θεσμικής λειτουργίας.

Ο εκσυγχρονισμός της παιδείας και των θεσμών αποτελούν τη μεγάλη πρόκληση για την Ελλάδα, σήμερα. Στο πλαίσιο της συνολικής και, από τη φύση της, μακροχρόνιας αυτής προσπάθειας, πρέπει να ληφθούν ορισμένα μέτρα κατά απόλυτη προτεραιότητα :

1. Αναβάθμιση ορισμένων ΤΕΙ και Τμημάτων ΑΕΙ σε σχολές προηγμένης επαγγελματικής εκπαίδευσης, σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα. Κρίσιμη σημασία έχει η διοικητική και ακαδημαϊκή τους αυτονομία, ιδιαίτερα στις προσλήψεις και στην εξέλιξη του διδακτικού προσωπικού, στα προγράμματα σπουδών και στην πολιτική εισαγωγής φοιτητών, για τη διαμόρφωση συνθηκών συναγωνισμού και άμιλλας. Είναι επιτακτική η δημιουργία τουλάχιστον δέκα σχολών σε διάστημα μιας διετίας. Παράλληλα, πρέπει να ενισχυθεί η διδασκαλία μαθημάτων θετικής και τεχνολογικής κατεύθυνσης στα σχολεία, καθώς επίσης και η διά βίου εκπαίδευση.

2. Ανάδειξη δύο ερευνητικών ιδρυμάτων σε τεχνολογικά κέντρα διεθνούς κύρους, με τη συμβολή και του ιδιωτικού τομέα, για τη σύνδεση της έρευνας με την παραγωγή. Πρέπει να διαμορφωθεί ένας ιστός επιστημόνων και επιχειρηματικών στελεχών, για να λειτουργήσουν ως μοχλός μετάβασης στην οικονομία της γνώσης, κατά το πρότυπο των Πόλων Ανταγωνιστικότητας της Γαλλίας και των Επιστημονικών Πόλων της Αγγλίας. Στο πλαίσιο αυτό

πρέπει να καταβληθεί συντονισμένη προσπάθεια αύξησης της δημόσιας και ιδιωτικής δαπάνης για έρευνα, σε συνδυασμό με τη θέσπιση ισχυρών οικονομικών κινήτρων.

3. Βελτίωση του επενδυτικού περιβάλλοντος. Πρέπει να εκλογικευθεί το σύστημα αδειοδοτήσεων και, γενικότερα, οι διοικητικές διαδικασίες, που είναι εξαιρετικά χρονοβόρες και δαπανηρές. Απαιτείται, σε σύντομο χρονικό διάστημα, μια συνολική μελέτη του συστήματος αδειοδοτήσεων, αξιοποιώντας τη διεθνή εμπειρία, και, στη συνέχεια, νομοθετική παρέμβαση με άμεση εφαρμογή.

4. Ενίσχυση της επιχειρηματικότητας και ενθάρρυνση της καινοτομίας. Οι ιδέες για καινοτομία δημιουργούνται από διάφορες πηγές, όπως οι δαπάνες έρευνας και ανάπτυξης, η παρακολούθηση των τάσεων της αγοράς και η συνεργασία με διεθνείς οργανισμούς μεταφοράς τεχνολογίας. Η διάχυση νέων τεχνολογιών στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, που κυριαρχούν στην οικονομία μας, προϋποθέτει εξειδικευμένους φορείς για την παροχή υπηρεσιών έρευνας, τεχνολογικής βοήθειας, ελέγχων και εκπαίδευσης. Πρέπει να τεθεί ως στόχος η δημιουργία 50 τεχνικών κέντρων (ένα ανά νομό) σε διάστημα ενός έτους. Παράλληλα, πρέπει να ενισχυθούν οι φορείς χρηματοδότησης καινοτομιών για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις.

Τα μέτρα αυτά είναι επείγοντα και σημαντικά. Η υλοποίησή τους μπορεί να δώσει, στο πλαίσιο της συνολικής προσπάθειας θεσμικού εκσυγχρονισμού, ισχυρή ώθηση στην ανάπτυξη και στην απασχόληση.

3.

Συμμετοχή στην Ευημερία

Στα προηγούμενα άρθρα επιχειρήθηκε η καταγραφή πολιτικών για τον εκσυγχρονισμό του κράτους και την ισχυροποίηση της οικονομίας. Κρίσιμη σημασία για τη διάχυση των ωφελειών από την ανάπτυξη έχει η εξασφάλιση ίσων ευκαιριών συμμετοχής στην ευημερία.

Το Κοινωνικό Κράτος στη χώρα μας οικοδομήθηκε στη διάρκεια του περασμένου αιώνα, και απέκτησε περισσότερο ολοκληρωμένη δομή την προηγούμενη εικοσαετία. Οι κοινωνικές δαπάνες αυξήθηκαν ως ποσοστό του ΑΕΠ από 22,9% το 1996 σε 26,3% το 2003, σε σύγκριση με 28% που είναι ο μέσος όρος στην Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ). Όμως οι συντάξεις παραμένουν πολύ χαμηλές, οι υπηρεσίες υγείας υστερούν ποιοτικά, ενώ 20% των συμπολιτών μας διαβιούν κάτω από το όριο της φτώχειας.

Οι συντηρητικές πολιτικές δυνάμεις αναζητούν διέξοδο για τα προβλήματα χρηματοδότησης του Κοινωνικού Κράτους σε ιδιωτικοποιήσεις που αναιρούν τον δωρεάν χαρακτήρα της παροχής υπηρεσιών. Στη χώρα μας προχωρεί με ταχείς ρυθμούς μια λανθάνουσα ιδιωτικοποίηση. Οι παροικονομικοί μηχανισμοί που έχουν στηθεί στο ΕΣΥ επιβαρύνουν, με το γνωστό «φακελάκι», τους οικογενειακούς προϋπολογισμούς. Παράλληλα, η ποιοτική υστέρηση των υπηρεσιών υγείας, όπως και της δημόσιας εκπαίδευσης, ενισχύει τα ιδιωτικά συστήματα. Ουσιαστικά, οδηγούμεστε σε κοινωνικές υπηρεσίες δύο ταχυτήτων. Το δημόσιο σύστημα για τους οικονομικά αδύναμους, και τα ιδιωτικά συστήματα για τους οικονομικά ισχυρότερους. Για τα μέσα και χαμηλά εισοδηματικά στρώματα, η εξέλιξη αυτή

οδηγεί σταδιακά αλλά με βεβαιότητα σε πτώση του βιοτικού επιπέδου.

Η αναβάθμιση του Κοινωνικού Κράτους προϋποθέτει αύξηση της χρηματοδότησης και διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις. Θα απαιτηθούν τα επόμενα χρόνια πρόσθετοι πόροι της τάξης του 2% του ΑΕΠ για την υγεία και την πρόνοια, καθώς και ανάλογη πρόσθετη χρηματοδότηση για την παιδεία και την έρευνα. Με δεδομένο ότι η συνολική φορολογική επιβάρυνση δεν πρέπει να αυξηθεί, οι πρόσθετοι πόροι θα προκύψουν από την επίλυση του Ασφαλιστικού καθώς και από μεταρρυθμίσεις για την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής και της σπατάλης στον δημόσιο τομέα. Είναι εφικτές ουσιαστικές εξοικονομήσεις. Στη διάρκεια της θητείας μου στο υπουργείο Οικονομίας αυξήθηκε σημαντικά η απόδοση της φορολογίας με παράλληλη μείωση των συντελεστών και συνδέθηκαν, σε πιλοτική αρχικά βάση, οι δαπάνες με την επίτευξη συγκεκριμένων αποτελεσμάτων.

Στον τομέα της πρόνοιας παρατηρούνται μεγάλες ελλείψεις. Βασικός λόγος για το υψηλό ποσοστό φτώχειας είναι ο διάσπαρτος χαρακτήρας των παρεχόμενων επιδομάτων, που δίνουν έμφαση στα ανταποδοτικά επιδόματα κοινωνικής ασφάλισης σε βάρος των υπηρεσιών κοινωνικής φροντίδας αφήνοντας ακάλυπτους σημαντικούς θύλακες ανέχειας.

Η καθιέρωση Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος μπορεί να προσφέρει στήριξη σε ομάδες όπως μακροχρόνια άνεργοι, εργαζόμενοι με sporadική απασχόληση, αυτοαπασχολούμενοι σε δραστηριότητες χαμηλής απόδοσης, αγρότες σε εκμεταλλεύσεις χαμηλής απόδοσης, άτομα με ειδικές ανάγκες και αναπηρίες καθώς και οικογένειες χαμηλού εισοδήματος με πολλά παιδιά.

Παράλληλα, πρέπει να ενισχυθούν τα προγράμματα κατάρτισης και διά βίου εκπαίδευσης. Η αντίληψη του «Νέου Κοινωνικού Κράτους» βασίζεται όχι μόνο στην αλληλεγγύη με όσους αποσύρονται από την αγορά εργασίας, ατυχούν ή δεν παρουσιάζονται καν σε αυτήν, αλλά και στην κάλυψη, εκπαίδευση και επανεκπαίδευση των νέων και των ήδη εργαζόμενων, ώστε να διευρυνθεί το φάσμα των δυνατοτήτων τους. Σε αυτή την αντίληψη στηρίζονται και οι πρωτοβουλίες σε επίπεδο ΕΕ για μια κοινωνική Λισαβόνα. Η στήριξη της γυναίκας, ιδιαίτερα σε ό,τι αφορά την εργασιακή προοπτική και τις οικογενειακές της υποχρεώσεις, έχει πρωταρχική σημασία σε αυτό το πλαίσιο.

Στον τομέα της υγείας, δεν είναι υπερβολή να λεχθεί ότι το ΕΣΥ βρίσκεται στα πρόθυρα κατάρρευσης. Μεγάλες ελλείψεις σε παραϊατρικό και νοσηλευτικό προσωπικό, κομματισμός, φαινόμενα διαφθοράς, απουσία πρωτοβάθμιας περίθαλψης, έλλειψη διασύνδεσης με άλλους φορείς όπως το ΙΚΑ, διαμορφώνουν αρνητική εικόνα που υπερχαλύπτει τα θετικά στοιχεία και, κυρίως, την υψηλή επιστημονική στάθμη της παρεχόμενης περίθαλψης.

Η μεταρρύθμιση του ΕΣΥ θα πρέπει να κινηθεί στις ακόλουθες κατευθύνσεις :

1. Νέα συστήματα διοίκησης. Τα Νοσοκομεία θα πρέπει να εξασφαλίσουν περισσότερους βαθμούς αυτονομίας από την κεντρική διοίκηση. Να αποκτήσουν επαγγελματική διοίκηση, να εισαχθούν κίνητρα παραγωγικότητας καθώς και περισσότερο ευέλικτες μορφές απασχόλησης (όπως η μερική απασχόληση των ιατρών με επιπλέον αμοιβή που θα φορολογείται) και να εφαρμοστούν συστήματα συνεχιζόμενης εκπαίδευσης καθώς και διεξαγωγής κλινικής έρευνας.

2. Νέα δομή. Θα πρέπει να αναπτυχθεί δίκτυο πρωτοβάθμιας περίθαλψης, να ενοποιηθούν οι φορείς περίθαλψης και να διασυνδεθούν με το ΕΣΥ, και να εξασφαλιστεί συνεργασία με ιδιωτικούς φορείς, με αυστηρό έλεγχο της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών.

3. Εκσυγχρονισμός υποδομών. Είναι απαραίτητο να προχωρήσουν η μηχανογράφηση και η ηλεκτρονική διασύνδεση, η εφαρμογή ενιαίου ηλεκτρονικού ιατρικού φακέλου καθώς και ατομικής ηλεκτρονικής κάρτας υγείας (σε αντι-κατάσταση των βιβλιαρίων), και ο εκσυγχρονισμός του συστήματος προμηθειών.

4. Αξιολόγηση. Πρέπει να δημιουργηθεί Κεντρικό Συμβούλιο Υγείας, που θα αξιολογεί το σύστημα και θα εισηγείται συμπληρώσεις και αλλαγές.

Εξάλλου, πρέπει να ασκηθεί αποτελεσματικότερη εποπτεία του ιδιωτικού τομέα υγείας, ώστε να διασφαλιστούν ισότιμοι όροι ανταγωνισμού με το ΕΣΥ.

Ο κόσμος αλλάζει. Η παγκοσμιοποίηση έχει επιταχύνει τους ρυθμούς. Οι ανταγωνιστικές προκλήσεις δημιουργούν πίεση για πολιτικές ισχυροποίησης των οικονομιών. Παράλληλα, η κοινωνική επιταγή για ίσες ευκαιρίες συμμετοχής στην ευημερία επιβάλλει μεγάλες αλλαγές στη λειτουργία των θεσμών και του Κοινωνικού Κράτους. Το μεταρρυθμιστικό πρόγραμμα που προτείνω θα μπορούσε, αν υλοποιηθεί, να μετατρέψει την αγωνία για το μέλλον των πολιτών και, ιδιαίτερα, των νέων σε ελπίδα.